

010000, Астана қаласы, Үкімет үйі

010000, город Астана, Дом Правительства

№ _____

Қазақстан Республикасы
Парламенті Мәжілісінің депутаттарына

2022 жылғы 14 қазандағы
№ ДС-294 хатқа

Аутизмі бар балалар мен жасөспірімдердің мәселелеріне қатысты мынаны хабарлаймын.

Бүгінгі таңда республикада ерекше білім беру қажеттіліктері бар 175 082-ден астам балалар мен жасөспірімдер есепке алынды. Оның ішінде аутизммен ауыратын балалардың саны – 8796 (бұл ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың жалпы санының 5% құрайды).

Айта кету керек, аутизм спектрінің бұзылуы диагнозымен есепте тұрған балалардың саны соңғы бес жылда 2 есеге өсті.

Анықтама: 2018 жылы аутизммен ауыратын балалардың саны 4707 бала, 2019 жылы – 5193, 2020 жылы – 6771, 2021 жылы – 8796, 2022 жылы – 9000-нан астам бала анықталды.

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды, оның ішінде аутизмі бар балалар мен жасөспірімдерді сүйемелдеу жөніндегі мамандарды даярлау мақсатында 18 ЖОО-да "Арнайы педагогика" бағыты бойынша кадрлар даярлау жүзеге асырылады (Абай ат. ҚазҰПУ, ҚазҰҚПУ, С.Аманжолов ат. ШҚУ, М. Қозыбаев ат. СҚУ, И. Жансүгіров ат. ЖУ, Е.Букетов ат. КарУ, М.Әуезов ат. ОУ, М.Дулати ат. ТарУ, "Болашақ" университеті, Х. Досмұхамедов ат. АУ, ОҚМПУ, А. Байтұрсынов ат. ҚУ., Ш.Есенов ат. КТИУ, "Bolashaq" академиясы, Ә. Марғұлан ат. ППУ, К. Жұбанов ат. АУ, "Мирас" Университеті).

2021-2022 оқу жылынан бастап **5447** адам оқиды, оның ішінде бакалавриатта - 5004 (мемлекеттік тапсырыста-1583), магистратурада - **402** адам (мемлекеттік тапсырыста -287), докторантурада - мемлекеттік тапсырыста – **41** адам. Осы мамандық бойынша 2022 жылы оқуды **2562** адам аяқтады.

Білім беру бағдарламаларының тізіліміне арнайы педагогика, оның ішінде логопедия, сурдопедагогика, дефектология бойынша 58 бағдарлама (36 – бакалавриат, 20 – магистратура, 2 – докторантура) енгізілген.

Арнайы педагогика бойынша бағдарламаларды әзірлеуге ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды интеграцияланған және инклюзивті оқыту бағдарламаларын, баланы дамыту орталықтарын, балалар үйлерін, оналту орталықтарын, психологиялық-педагогикалық және медициналық-әлеуметтік

сүйемелдеу орталықтарын, психологиялық-медициналық-педагогикалық консультацияларды және т. б. іске асыратын арнайы және жалпы білім беру педагогтары белсенді тартылады.

Педагогикалық бағыттағы барлық білім беру бағдарламаларына "инклюзивті білім беру", "инклюзивті білім беру жағдайында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқытудың арнайы әдістемесі", "ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға арналған бағдарламалық мазмұнды бейімдеу" және т. б. пәндер енгізілген.

Анықтама: Абай атындағы ҚазҰПУ-да инклюзивті білім беру бойынша республикалық ресурстық консультативтік орталық құрылды. Жоғары оқу орындарында ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылар үшін арнайы жағдайларды ұйымдастыру бойынша 4 әдістемелік ұсыным әзірленді. Орталықта инклюзивті білім берудің виртуалды зертханасы жұмыс істейді, арнайы және инклюзивті білім берудің өзекті мәселелері бойынша 8 вебинар өткізілді.

Аутизмі бар балаларды сүйемелдеу үшін арнайы дайындалған кадрлармен қамтамасыз ету мақсатында жалпы білім беретін мектептер мен мектепке дейінгі ұйымдардың педагогтарының біліктілігін арттыру, педагог-ассистенттерді оқыту бойынша жұмыс жүргізілуде. Оқу жылының басынан бастап мектептерде 1200-ден астам педагог-ассистент жұмыс істейді. Бұл ретте педагог-ассистенттер балаларды қоғамға бейімдеу және әлеуметтендіру мақсатында психологиялық-медициналық-педагогикалық консультациялардың ұсынысы бойынша тағайындалады.

Сонымен қатар, өткен жылдан бастап ерекше қажеттіліктері бар балалары бар ата-аналарға арналған бағдарлама (*CST-Caregiver Skills Training*) енгізілуде, оның маңызды аспектілерінің бірі балалармен қарым-қатынас орнату және психологиялық "ауруды қабылдау" болып табылады. ДДСҰ – ның ата-аналарды, қамқоршыларды ерекше қажеттіліктері бар балаларды күту дағдыларына оқыту жөніндегі Еуропалық бюросымен жасалған шарт шеңберінде бағдарламаны аудару және бейімдеу жүзеге асырылды, сондай-ақ вебинарлар - қашықтықтан тренингтер өткізілді (*Астана, Шымкент, Алматы қалаларында, Атырау, Ақтөбе, Қызылорда, Павлодар, Жамбыл облыстарында*).

2021 жылдың қорытындысы бойынша 25 шебер – жаттықтырушы дайындалды (*9 - денсаулық сақтау жүйесінде, 9 - білім беру жүйесінде, 3 - әлеуметтік салада, 4 – қоғамдық және қайырымдылық қорларында, ҮЕҰ*). 2022 жылы мастер – жаттықтырушыларды тарта отырып, 220 денсаулық сақтау, білім беру, әлеуметтік қорғау мамандары және 880 отбасы оқытылуда.

Қазіргі уақытта "Асыл мирас" қорымен ынтымақтастық шеңберінде 12 тегін аутизм-орталықтар жұмыс істейді, оларды дамытуға қордан 12 млн доллар бөлінді. 7 жыл ішінде 11 000-нан астам бала кешенді арнайы психологиялық-педагогикалық қолдаумен қамтылды.

Анықтама: республикада 12 аутизм орталығы жұмыс істейді: Алматы-1, Астана-2, Шымкент-1, Қызылорда-1, Ақтөбе-1, Орал-1, Павлодар-1, Тараз-1, Петропавл-1, Өскемен-1, Қарағанды-1 қалаларында.

Аутизмі бар балалардың мінез-құлқы мен әлеуметтік бейімделуін түзету мектептердегі дене шынықтыру сабақтары аясында бейімделетін дене шынықтыру арқылы жүзеге асырылады.

Жұмыс 5-10 сыныптардың мүмкіндігі шектеулі білім алушыларына арналған "Бейімделген дене шынықтыру" оқу пәні бойынша үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) шеңберінде жүргізіледі (Білім және ғылым министрлігінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі №115 бұйрығымен бекітілген).

Бұл пән моторика мен дағдыларды қалыптастыруға, физикалық даму мен мотор саласындағы кемшіліктерді түзетуге, негізгі физикалық қасиеттер мен қабілеттерді дамытуға, денсаулықты нығайтуға ықпал етеді. Бағдарлама баланың жеке физикалық ерекшеліктеріне сәйкес ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар оқытылатын орта білім беру ұйымдарында іске асырылады.

Сонымен қатар, жеке физикалық оңалту бағдарламалары әзірленуде. "Бейімделгіш дене шынықтыру" біліктілігі бар педагогтар аурудан немесе жарақаттан кейін толық немесе ішінара жоғалған балаларға дене функцияларын (сөйлеу, жүру және т.б.) дамытуға және қалпына келтіруге көмектеседі.

Оқу-тәрбие процесінде бейімделгіш дене шынықтыру білім алу, қоғамда мүмкіндігі шектеулі баланы әлеуметтендіру үшін шарттардың бірі болып табылады.

Мамандарды, арнайы және жалпы білім беретін білім беру ұйымдарын, үкіметтік емес ұйымдар мен ата-аналар қоғамының өкілдерін ақпараттандыру мақсатында БАҚ-та, интернет-кеңістікте аутизмі бар балаларға білім беру, денсаулық сақтау саласында мемлекеттік көмек көрсету жүйесі туралы материалдарды орналастыру бойынша жұмыс жүргізілуде.

Анықтама: ағымдағы жылдың 1 сәуірінде "Қазақстан Республикасындағы білім беру жүйесінде аутизмі бар балаларға көмек көрсету" республикалық конференциясы онлайн режимінде білім беру органдары, арнаулы және жалпы білім беретін білім беру ұйымдары мамандарының, ата-аналар қауымдастығының, ҮЕҰ, ЖОО оқытушыларының қатысуымен әлеуметтік желілерде көрсетіле отырып өткізілді. Аутизмі бар балаларды оқыту және тәрбиелеу, қолданбалы мінез-құлық талдаушыларын дайындау, аутизмді зерттеудің ғылыми орталығын құру, аутизмі бар балалармен жұмыс істеу бойынша мамандықтар тізбесін кеңейту және т. б. мәселелер қаралды.

Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі ағымдағы жылы гранттық қаржыландыру шеңберінде «Мүмкіндігі шектеулі балалары бар отбасыларды әлеуметтік және психологиялық қолдау» және «Армандар орындалады» акцияларын өткізуде.

Қазіргі уақытта Оқу-ағарту министрлігі жанынан аутизм мәселелері жөніндегі үйлестіру кеңесін құру жұмыстары жүргізілуде. Үйлестіру кеңесінің жұмыс жоспарына аутизмі бар балаларды тәрбиелеу, оқыту, сүйемелдеу, әлеуметтендіру туралы халықты, мемлекеттік органдарды кеңінен хабардар ету мәселелері енгізілген.

Балалар мен жасөспірімдердегі аутизм спектрінің бұзылуын диагностикалау, түзету мәселелері Үкіметтің бақылауында.

С. Жұманғарин

010000, Астана қаласы, Үкімет үйі

010000, город Астана, Дом Правительства

№ _____

Депутатам Мажилиса
Парламента Республики Казахстан

На №ДС-294 от 14 октября 2022 года

Уважаемые депутаты!

Относительно проблем детей и подростков с аутизмом сообщаю следующее.

На сегодня в республике взяты на учет более **175 082** детей с особыми образовательными потребностями, из них с аутизмом - **8796** (5% от общего количества детей с особыми образовательными потребностями).

Следует отметить, что количество детей, состоящих на учете с диагнозом расстройств аутистического спектра за последние пять лет выросло почти **в 2 раза**.

Справочно: в 2018 году выявлено 4707 детей с аутизмом, в 2019 году – 5193, в 2020 году – 6771, в 2021 году – 8796, в 2022 году – более 9000 детей.

С целью подготовки специалистов по сопровождению детей с особыми образовательными потребностями, в том числе детей с аутизмом, **в 18 вузах** осуществляется подготовка кадров по направлению «Специальная педагогика» (КазНПУ им. Абая, КазЖенПУ, ВКУ им. С.Аманжолова, СКУ им. М.Козыбаева, ЖУ им. И.Жансугурова, КарУ им. Е.Букетова, ЮКУ им. М.Ауезова, ТарПУ им. М. Дулати, Университет «Болашак», АУ им. Х.Досмухамедова, ЮКГПУ, КГУ им. А.Байтурсынова, КУТИ им. Ш.Есенова, Академия «Bolashaq», ППУ им. Ә.Марғұлана, АРУ им. К. Жубанова, Университет «Мирас»).

Так, с 2021-2022 учебного года обучаются **5447** человек в т.ч. в бакалавриате – 5004 человек (по госзаказу-1583), в магистратуре – **402** человека (по госзаказу-287), в докторантуре по госзаказу – **41** человек. В 2022 году завершили обучение по данной специальности **2562** человека.

В вузах разработаны и реализуются 58 программ по специальной педагогике (36 – бакалавриат, 20 – магистратура, 2 – докторантура), в том числе по логопедии, сурдопедагогике, дефектологии.

К разработке программ по специальной педагогике активно привлекаются педагоги специального, интегрированного и инклюзивного обучения детей с особыми образовательными потребностями, Центров развития ребенка, Домов ребенка, реабилитационных центров, Центров психолого-педагогического и

медико-социального сопровождения, психолого-медико-педагогических консультаций и др.

Во все образовательные программы педагогического направления включены дисциплины «Инклюзивное образование», «Специальная методика обучения детей с особыми образовательными потребностями в условиях инклюзивного образования», «Адаптация программного содержания для детей с особыми образовательными потребностями» и др.

Справочно: В КазНПУ им. Абая создан республиканский ресурсный консультативный центр по инклюзивному образованию. Разработано 4 методических рекомендаций по организации в вузах специальных условий для обучающихся с особыми образовательными потребностями. При центре действует виртуальная лаборатория инклюзивного образования, проведено 8 вебинаров по актуальным проблемам специального и инклюзивного образования.

В целях обеспечения сопровождения детей с аутизмом специально подготовленными кадрами ведется работа по повышению квалификации педагогов общеобразовательных школ и дошкольных организаций, обучению педагогов-ассистентов. С начала учебного года в школах работает свыше 1200 педагогов-ассистентов. При этом педагоги-ассистенты назначаются детям по рекомендации психолого-медико-педагогических консультаций с целью адаптации и социализации детей в обществе.

Кроме того, с прошлого года внедряется программа (*CST-Caregiver Skills Training*) для родителей, имеющих детей с особыми потребностями, одним из важных аспектов которой является налаживание коммуникаций с детьми и психологическое «принятие болезни». В рамках договора с Европейским бюро ВОЗ по обучению родителей, опекунов навыкам ухода за детьми с особыми потребностями осуществлены перевод и адаптация программы, а также проведены вебинары – дистанционные тренинги (*гг. Астана, Шымкент, Алматы, Атырауской, Актюбинской, Кызылординской, Павлодарской, Жамбылской области*).

По итогам 2021 года подготовлены 25 мастер – тренеров (*9- в системе здравоохранения, 9 - в системе образования, 3 - в социальной сфере, 4 – в общественных и благотворительных фондах, НПО*). В 2022 году с привлечением мастер – тренеров проводится обучение 220 специалистов здравоохранения, образования, социальной защиты и 880 семей.

В настоящее время в рамках сотрудничества с Фондом «Асыл мирас» функционируют **12 бесплатных аутизм-центров**, на развитие которых Фондом выделено 12 млн долларов. За 7 лет свыше **11 000 детей** охвачены комплексной специальной психолого-педагогической поддержкой.

Справочно: 12 аутизм-центров действуют в городах Алматы-1, Астане-2, Шымкенте-1, Кызылорде-1, Актюбе-1, Уральске-1, Павлодаре-1, Таразе-1, Караганде-1, Петропавловске-1, Усть-Каменогорске-1.

Коррекция поведения и социальной адаптации детей с аутизмом ведется через адаптивную физическую культуру в рамках уроков физкультуры в школах.

Работа ведется в рамках Типовой учебной программы по учебному предмету «Адаптивная физическая культура» (*далее – Программа*) для

обучающихся с ограниченными возможностями 5-10 классов (утверждена приказом Министерства образования и науки от 3 апреля 2013 года №115).

Данный предмет способствует формированию двигательных навыков и умений, коррекции недостатков физического развития и моторной сферы, развитию основных физических качеств и способностей, укреплению здоровья. Программа реализуется в организациях среднего образования, где обучаются дети с особыми образовательными потребностями в соответствии с индивидуальными физическими особенностями ребенка.

Кроме того, разрабатываются индивидуальные программы физической реабилитации. Педагоги, обладающие квалификацией «Адаптивная физическая культура» оказывают помощь детям в развитии и восстановлении функций организма (речь, ходьба и т.д.), полностью или частично утраченных после болезни или травмы.

В учебно-воспитательном процессе адаптивная физическая культура является одним из условий для получения образования, социализации ребенка с ограниченными возможностями в обществе.

С целью информирования родительской общественности, специальных и общеобразовательных организаций образования, специалистов, представителей неправительственных организаций в СМИ, на интернет-пространстве размещаются материалы о системе оказания государственной помощи детям с аутизмом в сфере образования, здравоохранения.

Справочно: 1 апреля т.г. проведена республиканская конференция «Оказание помощи детям с аутизмом в системе образования в Республике Казахстан» в режиме онлайн с трансляцией в социальных сетях с участием специалистов органов образования, специальных и общеобразовательных организаций образования, родительской общественности, НПО, преподавателей ВУЗов. Рассмотрены вопросы по обучению и воспитанию детей с аутизмом, подготовке прикладных аналитиков поведения, созданию научного центра исследования аутизма, расширения перечня специальностей по работе с детьми с аутизмом и др.

Министерством информации и общественного развития в текущем году в рамках грантового финансирования проводятся акции "Социальная и психологическая поддержка семей с детьми с ограниченными возможностями", «Мечты сбываются».

В настоящее время ведется работа по созданию Координационного совета по вопросам аутизма при Министерстве просвещения. В План работы Координационного совета включены вопросы широкого информирования населения, государственных органов о воспитании, обучении, сопровождении, социализации детей с аутизмом.

Вопросы диагностики, коррекции расстройств аутистического спектра у детей и подростков находятся на контроле Правительства.

С. Жумангарин